

До 100-річчя від дня народження доктора медичних наук, професора Юрія Миколайовича Квітницького-Рижова

Юрій Миколайович Квітницький-Рижов народився 10 жовтня 1921 року в місті Києві.

У 1939 році вступив до Київського медичного інституту на лікувальний факультет. Навчання перервала війна. З липня 1941 року був залучений до оборонної діяльності – зарахований на посаду санітара Київської Станції швидкої допомоги (служба МППО), а з серпня 1941 року закріплений за Станцією в порядку бронювання. У подальші роки війни працював на посаді фельдшера Станції, а після закінчення інституту в 1945 році до 1953 року – лікарем за сумісництвом.

Нагороджений медаллю «За оборону Києва».

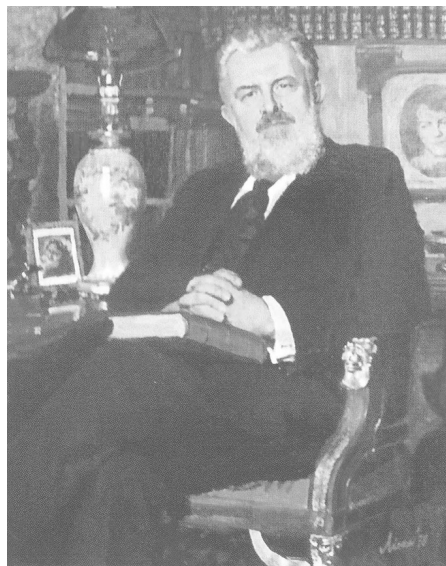
По закінченню навчання йому було запропоновано роботу в інституті.

Наукова, практична й викладацька робота опановувалась та проводилась ним на кафедрі гістології на посаді асистента кафедри – згодом доцента. Результатом наукової діяльності був захист кандидатської дисертації (у 1948 р.), присвяченої проблемам раннього онтогенезу людини, зокрема, вадам розвитку нервової системи.

Головною в його наукових інтересах стала одна з найважливіших проблем неврології – набряк головного мозку.

У 1953–1963 роках Юрій Миколайович працював в Інституті нейрохірургії МОЗ України на посаді старшого наукового співробітника патоморфолога, а також за сумісництвом виконував функції лікаря-прозектора.

У 1965 році Юрій Миколайович захистив докторську дисертацію на

тему «Морфологічна характеристика набряку та набухання головного мозку», яка стала однією з фундаментальних праць у цьому напрямі. У 1964–1993 роках професор Ю. М. Квітницький-Рижов очолював лабораторію нейрогістології, згодом об'єднану лабораторію загальної патоморфології Інституту фармакології та токсикології МОЗ України (нині ДУ «Інститут фармакології та токсикології НАМН України»).

Протягом багатьох років Ю. М. Квітницький-Рижов займався розробкою морфологічних аспектів набряку та набухання головного мозку, а саме – взаємозв'язку цих процесів зі змінами внутрішньо-черепного тиску, проблемами морфологічної диференціальної діагностики токсичних і гіпоксичних енцефалопатій, структурних та ультраструктурних реакцій нейроглії на вплив хімічних речовин.

Ю. М. Квітницький-Рижов як видатний учений-нейроморфолог мав енциклопедичні знання в галузі медицини та біології, історії медицини. Значна частина його наукового доробку присвячена окремим напрямкам розвитку медицини та підготовки медичних кадрів в історичному аспекті, а також життєвому шляху та науково-практичній діяльності багатьох видатних учених – лікарів – педагогів медицини.

У 1958–1964 роках Ю. М. Квітницький-Рижов завідував (за сумісництвом) науково-галузевою редакцією біології та медицини Головної редакції Української Радянської енциклопедії. У 1992–1993 роках – працював заступником директора з наукової роботи Центрального музею медицини України.

Блискучий учений, лектор і дослідник із глибоким і оригінальним мисленням, Юрій Миколайович став автором понад 200 наукових праць з медицини, її історії, серед яких монографії:

- Квитницький-Рыжов Ю. Н. Современное учение об отеке и набухании головного мозга. Киев : Здоров'я, 1988. 170 с.
- Квитницький-Рыжов Ю. Н. Пётр Иванович Перемежко (1833–1894). Научно-биографическая серия. Москва : Наука, 1985. 104 с.
- Квитницький-Рыжов Ю. Н. Некрополи Киева. Киев : НПП «Маріам», 1993. 30 с.
- Квитницький-Рыжов Ю. Н. О факторах, влияющих на объем головного мозга. *Журнал неврологии и психиатрии им. С. С. Корсакова*. 1973. № 7. С. 1002–1008.
- Квитницький-Рыжов Ю. Н., Квитницкая-Рыжова Т. Ю. Современные представления о «тёмных» клетках головного мозга человека и животных. *Цитология*. 1981. № 2. С. 116–128.

– Квитницький-Рыжов Ю. Н. Современные представления о нейротоксичности. *Фармакология и токсикология*. 1990. Т. 53, № 4. С. 77–82.

– Квитницький-Рыжов Ю. Н. Основные направления современного изучения структурных реакций головного мозга на кислородное голодание. *Журнал невропатологии и психиатрии*. 1991. Т. 91. С. 107–112.

– Квитницький-Рыжов Ю. Н. Из истории воспитания русских медицинских кадров. К 95-летию медицинской аспирантуры и клинической ординатуры в России. *Современное здравоохранение*. 1954. № 6. С. 57.

Під його керівництвом підготовлено та захищено 3 докторські та 5 кандидатських дисертацій.

Дякуючи своєму вихованню, тягу до знань та унікальним здібностям Ю. М. Квітницький-Рижов був стійким прибічником і носієм високих моральних і культурних якостей, які притаманні непересічній людині. Це відчувалось у спілкуванні з ним, у його відношенні до колег.

Його публічні виступи зачаровували слухачів яскравістю виразів, фактажем і ґрунтовним підходом до проблем, що обговорювалися. Мабуть саме ці якості на початку 1990-х років, коли в Україні поволі стали відроджуватись традиції громадського та культурного життя початку ХХ століття, обумовили обрання Юрія Миколайовича провідником дворянства м. Києва.

Дякуючи своїм унікальним здібностям і надзвичайній працездатності Ю. М. Квітницький-Рижов заслужив широке визнання в наукових колах і громадському житті.

Помер Ю. М. Квітницький-Рижов 15 липня 1993 року в місті Києві. На будинку в Києві по вулиці Городецького, 12, де жив і працював учений, встановлено меморіальну дошку на його честь.